

І сукумо наукаїтєс,
И свого не кураїтєс...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОВОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Адреса
Редкації і Адміністрації
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXV. Ч. 54. ДЖЕРЗІ СІТІ І НЬО ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 21-го БЕРЕЗНЯ 1958 П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MARCH 21, 1958 No. 54. VOL. LXV.

ПРЕЗИДЕНТ І КОНГРЕС ПРИСПИШУЮТЬ ЗАХОДИ ДЛЯ БОРОТЬБИ З РЕЦЕСІЄЮ

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ ПРИНЯЛА ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО АСИГНУВАННЯ 1.8 БІЛЬЙОНА ДОЛАРІВ НА ПРИСПИШЕННЯ БУДІВЕЛЬНОЇ ПРОГРАМИ І ПРЕЗІДЕНТ ДОРУЧИВ ЗАПОЧАТКУВАТИ ВИДАТКУВАННЯ НА ПРИСПИШЕННЯ ПРАЦІ У РІЗНИХ МІСЦЕВИХ І ПРИВАТНИХ ПРОЄКТАХ

Вашингтон. — На своїх нарадах відбулися в середу дня 19 березня п. р. Палата Репрезентантів прийняла одностайним голосуванням законопроект про асигнування \$1,800,000,000 на здійснення невідкладних будівельних робіт. Після прийняття законопроекту, що відбулося на протязі однієї мінуты, його відіслано до підписання Президентові. Водночас із цим Палата Репрезентантів прийняла апробовану вже Сенатом резолюцію про приписання видаткування із ухвалення уже на різні цивільні та військові роботи фондів. Цього ж самого дня сенатська банкова та валютна комісія почала переслухання в справі конкестаси асигнування двох більйонів доларів на позички для громад і стейт, що мали бути призначені на будівництво шляхів, мостів і водопостачальних проєктів. Ці рішення й акції Конгресу відносяться у приписування темпів і внаслідок одностайного бажання обидвох партій у Конгресі зробити все можливе для протидії економічній рецесії. Сенатський демократичний комітет для справ політичного планування прийняв у зв'язку з цим окрему резолюцію, в якій стверджується, що демократи-

КІНЕЦЬ ТИЖНЯ В НЬО ЙОРКУ ПІД ЗНАКОМ ЮВІЛЕЮ ПРОФ. ОЛ. ГРАНОВСЬКОГО

Нью Йорк. — Найближчий кінець тижня, п'ятниця, субота і неділя 21-23 березня, буде з цій метрополії цілком під знаком відмічування ювілею проф. д-ра Олександра Неприщипки-Грановського з нагоди його 70-их уродина та 50-ліття його багатобачної наукової, культурної, політичної і суспільно-громадської діяльності. Ювілята шануватимуть перед Литературне Об'єднання "Слово", яке влаштує літературний вечір проф. Ол. Грановського в Литературно-Мистецькому Клубі в п'ятницю, 21-го березня. У програмі вечора Ювілей авторитетне про "Українську Хату" і перші літературні знайомства, а Раїса Вакум читатиме його поезії. Від "Слова" Ювілята вітатиме Юрій Дивніч, а Петро Глобенок доповість про творчість Ювілята.

Проф. д-р Олександр Неприщипки-Грановський

В суботу, 22-го березня о год. 7-й вечорі Українська Вільна Академія Наук влаштує в приміщенні Українського Інституту Америки пленарну конференцію, на якій проф. Ол. Грановський виступить з доповіддю про "Значення і вплив етнології на розвиток людського добробуту".

Завершенням цих імпрез буде вечора-бенкет, яку влаштують в честь Ювілята ОДВУ, УЗХ, МУН і "Зарево".

ГОЛОВА УНС СВИДЧИВ В СПРАВІ БРАТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Бостон, Масс. — Легіслатура стейту Массачусетс розглядає тепер окремий законопроект, внесений до стейтсменів сенату під числом 600, метою якого є ввести в стейт відповідне законодавство для поліпшення можливостей розвитку братських-заповідових організацій. В справах того закону відбулось минулого

вівторка, 18-го березня, публічне переслухання в стейтсменів капітол, в якому взяли участь, складаючи відповідні свідчення і представили Українського Народного Союзу, його головний пресидієнт Дмитро Галиччак. Привітали також місцеві головні радні адв. Анна Чопек і Микола Давискиба.

Підготовка конференції для скликання світового Антикомуністичного Конгресу

Нью Йорк. — У столиці Мексико почалася дня 20 березня ц. р. підготовка конференції для скликання світового Антикомуністичного Конгресу. На цю конференцію виїхав

Похорони бл. п. ред. Вол. Лотоцького відбудуться в суботу 22-го березня

Філадельфія. — Похорони бл. п. ред. Володимира Б. Лотоцького, що помер у понеділок цього тижня дня 17-го березня від удару серця, відбулися в суботу 22 березня у Філадельфії. В п'ятницю дня 21-го березня, о год. 8-й вечора відбувся похоронний парад в каплиці похоронного заведення М. Насевич при

Френклін вул., і в суботу дня 22-го березня після відправлення Служби Божої в Катедральній українській католицькій церкві при вул. Френклін, відбулися похорони Покойного на цвинтарі у Факсе Чейзі. Ред. Вол. Лотоцький народжений 1883-го року в родині українського вчителя в селі Ценева на Березанщині, помер на 75-ому році життя.

24 особи згинуло під час пожежі на Бродвеї

Нью Йорк. — 19-го березня відбулася пожежа на 3-му поверсі 5-поверхового будинку при вулицях Бродвей і Гастон, і внаслідок цієї пожежі загинуло 24 особи, а 15 є пожежні й поранені. Велике число жертв спричинило паніку робітників, які працювали в фабриці біля, що є на 4-му поверсі. В 3.35 години по полудні вибухла піч до сушення біля на 3-му поверсі і негайно після того почалася пожежа. Робітники й робітнички на 4-му поверсі нагло знайшлися серед густого диму. Деякі з паніки вискакували на вулицю, де пожежники тримали рятуючі сіті. Та не всі поденервовані могли потрапити до сітей. Між жертвами є 18 жінок і 6 чоловіків. Всіх робітників під час пожежі було коло 66. Пожежники врятували деяких осіб при допомозі своїх драбин, приставлених до вікон. Після пожежі стверджено, що одні сходи винні в тому будинку були вилізь в нешкоджені на початку пожежі, але робітнички

УКРАЇНКИ МАЛИ РОЗМОВУ З П-НЕЮ РУЗВЕЛТ ПРО ЇЇ ПОДРОЖ ДО ССРСР

Нью Йорк. — Минулого вівторка, 18-го березня, представниці Союзу Українок Америки відвідали тут у її мешканці п-ню Елінору Рузвельт, дружину покойного президента ЗДА Френкліна Делано Рузвельта, та відбули з нею півтора години розмову на тему її поїздки до Союзу Союзів. Спонукою до цієї зустрічі були статті п-ні Рузвельт в американській пресі, в якій вона описувала свою подорож до ССРСР та свої враження з неї. Делегация США запропонувала п-ні Рузвельт документи і матеріали для всебічного навіщення життя в ССРСР. Делегация США очолювала його місто голова п-ні Стефанія Пушкар, а в склад її входили: п-ні Тетяна Горащенко, д-р Наталія Паузік і п-ні Олена Прошок. На зустрічі були привітали також д-р Роман Осінчук та проф. Сергій

Елінору Рузвельт

Крашениніков. У розмові заторкнуто різні проблеми життя в ССРСР і, крім того, вручили п-ні Рузвельт письмові матеріали.

Шуман став головою Європейської Економічної Асамблеї

Штрасбург. — Колишній французький прем'єр і міністер закордонних справ, головний ініціатор і реалізатор Стально-вугільної Спільноти та Європейського Союзу, Роберт Шуман, став першим головою нової Європейської Економічної Асамблеї. Вона складається з делегатів Франції, Західної Німеччини, Італії, Бельгії, Голландії і Люксембургу і її завданням є устатити план для

трех центрів західно-європейської господарської єдності: Спільного Європейського Ринку, Стально-вугільної Спільноти та Європейського Союзу. Шуман був обраний до цієї посади в результаті голосування в Європарламенті. Він закликає до співпраці між країнами Європи і до зближення економіки.

Гаммершилд летить до Москви

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй Даг Гаммершилд запіслав свій відліт до Москви на п'ятницю 21 березня з Нью Йорку. Перервавши свою подорож на короткий час у Штотгольмі в Швеції і Гельсінкі, у Фінляндії, Гаммершилд сподівається в найближчому тижні повернутися до Москви. Ціллю його подорожі туди є передусім перевірити можливість для виходу з сніпної вулиці справи дальших

переговорів про міжнародне роззброєння. Совети, як відомо, заповили бойкот Комісії і Підкомісії ООН для справ роззброєння, як теж того завіданця Ради Безпечки, на якому мали б обмірковувати цю справу. Настоюючи, щоб деякі пункти міжнародного роззброєння переговорували конференція "на вершинах", більшість голосів прокомуністичного посидника з поразкою поміркованого кандидата. Однак в недільних виборах комуністи відібрали поразку.

Комуністи втрачають на впливах в Японії

Токіо. — В минулу неділю 16-го ц. м. відбулись вибори до місцевої легіслатури на архіпелігу Рюкю, який охоплює 89 островів, що все ще є під американською військовою адміністрацією, і що морсько-летунські бази, що простягаються на чолі архіпелігу, південним шипом Японії та Формозю. На цих островах комуністи розгорнули б у л особливу голосну й завзяту демократичну агітацію під гаслом "американці до дому" і мали подекуди успіхи. Так пр. в січні ц. р. в столиці острова Окінава обрано невеличку більшість голосів прокомуністичного посидника з поразкою поміркованого кандидата. Однак в недільних виборах комуністи відібрали поразку.

Справа конференції "на вершинах" виясниться в травні ц. р.

Лондон. — У зв'язку з останнім листом Булганіна до англійського прем'єра Мек-Міллена в англійських керівних колах переконані, що справа конференції "на вершинах" на яку так вперто намагаються більшовики з пропагандистських причин, виясниться шойно в першому тижні травня ц. р. на конференції міністрів закордонних справ НАТО від 5 до 7 травня ц. р. у Копенгагені в Данії. Тому англійський уряд ніби неохоче ставиться до дальшої дискусії на цю тему з більшовицькими провідниками, тим паче, що в цьому останньому листі Булганіна знову повторюється давні совєтські твердження. Згоду Москви на заборону живлення космічного простору для військової цілей при передумові, що ЗДА злізнуть з усіх заморських баз, державний секретар Доллес назвав "пов'язанням двох цілком різних і окремих справ" і визнає несприятливою для Америки умовою. Знову ж Франція сподіється перевести літом цього року свої перші атомові експерименти і тому вона не погоджується на проголошення заборони дальших експериментів з атомовими матеріалами. У зв'язку з цим виникає питання щодо більшовицького втиснення Англії й Франції у висліді дотеперішніх американських збройних дослідів, що все це заборона американський Закон.

МОСКВА ЗАКИДАЄ АМЕРИЦІ Й АНГЛІ ПІДГОТОВУ ДО ВІЙНИ

ВІЩЕ-ПРЕЗ. Р. НІКСОН ЗАКИДАЄ МОСКВІ ВНЕМОЖЛИВІСТЬ КОНФЕРЕНЦІЇ "НА ВЕРШИНАХ"

Лондон. — З оприлюдненого тут в середу 19 березня ц. р. тексту останньої ноти Булганіна з минулого понеділка виходить, що совєтський уряд, ні на крок не поступаючись із своїх ранішніх позицій щодо конференції "на вершинах", обвинувачують З'єднані Держави й Англію, що вони неможливають цю конференцію, пригортаючи одночасно нову війну. Булганіні не в'язує до останньої англійської т. зв. Білої книги про нову англійську стратегію і до англо-американського розуміння щодо постачання Англії ракет на середню відстань та встановлення в Англії американських ракетних баз. Він звертає увагу, що такі військові приготування не можуть поліпшити англо-совєтських взаємин, а, навпаки, погіршать міжнародну ситуацію. Четверту свою ноту Булганіні присвячує аргументам, чому Совети не хочуть допустити до дискусії над відносинами в сателітних країнах, повторюючи стару тверезену, що це "внутрішня справа" тих країн. Булганіні нічого не згадує про совєтську роль в перетворенні тих країн у сателіти ССРСР. Водночас Булганіні знову повторює давню вимогу, що міжпланетарний обшар можна винести з-під військової цілей тільки рівночасно із скасуванням американських заморських баз. Булганіні повторює теж вимогу, щоб у квітні відбулась конференція міністрів закордонних справ для суто формальних і процедуральних справ, як устатити

нення складу учасників конференції, часу, місця конференції та денного порядку. "Одночасно, в середу 19 ц. м., віще-президент Річард Ніксон висловив в Шікаго перед 800 американськими і закордонними науковцями велику промову, в якій заявив, що це більшовики, а не американський уряд, кидають коду під здійснення задуму конференції "на вершинах". Така конференція — казав Ніксон — погіршить, а не поліпшить міжнародну ситуацію, якщо вона закінчиться невдачею, а вона мусить так закінчитися, коли в попередніх переговорах не задоволені її успіхи. Ніксон стверджує, що Москва зумисне ставить такі передумови для конференції "на вершинах", про які вона знає, що вони не сприятимуть її виходу. Між іншим вимога зліквідування американських і заморських баз. Він звернув увагу, що американське громадянство має нахил до якогось часу наставляється цілком на щораз іншу справу: сім місяців тому такою справою, що хвилювала нарід, була інфляція, потім сферичні простори, ізохронізм, "апаї" до господарської рецесії, а тепер говорять про конференцію "на вершинах". Звернувши увагу на велику різницю в ситуації, яка була тоді пів року, коли Совети випустили першого супутника, і тепер, Ніксон закликає ані не хвилюватися з приводу тимчасових совєтських успіхів, ані не попадати в стан самозадоволення після надолуження деяких власних замедбань.

На Кипрі знову почався терор

Нікозія. — У цьому тижні розпочався другий рік розмірного перемір'я і затишшя, але воно, мабуть, наблизиться до кінця. В останньому тижні вибухло шість бомб на всьому просторі острова, причому двома бомбами пошкоджено військові водопроводи, з двома іншими запалено склад військового постачання. Кажуть, що під час перемір'я підпільно-революційна організація БОКА, що проповідує гасло злуки з Грецією, перела організації своїх прорідних рідів та перевірку метод боротьби і рішення надалі покласти натиск на саботажні акції супроти англійських військових споруд і влаштувань, а не супроти осіб, особливо з-посеред власного народу. БОКА проголосила бойкот англійських цигарок і інших виробів, але він не дуже здався, бо кипрські купці бажали, щоб англійці не застали репресійних господарських засобів. Різь експорт з Кипру залежить від англійців, а господарська ситуація вихотного населення і так

СОВЄТСЬКІ ДІПЛОМАТИ ВІДВІДУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вашингтон. — Державний департамент видав дозвіл двом совєтським дипломатам із Вашингтону С. Р. Стріганову і Е. А. Засторцеву відвідати Університет Північної Кароліни з тим застереженням, що їм вільно відвідати до 25-ох миль із Чепел Гілла, осідку цього університету. Комуністичні дипломати хотіли відвідати на віддалі 40 миль, але їм обмежено виїзд до 25-ох миль, бо такі самі ціл, а господарська ситуація вихотного населення і так

У СВІТІ

● Народи, для яких головним харчем є рис, глибоко стурбовані. Протягом двох останніх років світовий врожай рису був малий. Запаси експортних країн — В'єтні і ЗДА — майже вичерпалися. Харчова і хлібова ситуація організації ООН із центральної в Римі, оприлюднила дуже песимістичні прогнози на 1958 рік.

● Міжнародний Інститут Преси в Парижі і Пресс-Уніон французького парламенту прийняли резолюцію протесту проти щораз частішого секвестрування поліцією часописів у Франції за статті несприятливі для влади і особливо для командування в Алжирі. Свої розпорядки уряд опраудує воєнним становищем. Світ преси боронить права критикувати політику влади і військ.

● У Західному Берліні збудують новий дім Академії Мистецтва, з театром і мешканцями для артистів. Мільйон доларів на цю дію дав американський промисловець німецького походження, Генрі Райхголд. Із нових будівель пожегтвував 2 мільйони доларів на фірму Гтані.

● У муніципальній республіці Гтані заведено двох членів парламенту на 6 років в'язниці кожного, а чотирьох на три роки кожного до "змову, що мала на меті збройний напад на державу". Покарани після винесення за незалежності країни. То, що є складовою частиною Гтані.

В АМЕРИЦІ

● Колишній асистент секретаря оборони Кайффорд С. Фірман заявив, що хоч американський "Експлорер" і важить всього тільки 31 фунта, але він подає більше наукових інформацій як два совєтські "спутники", з яких один важить 184 фунти, а другий 1120 фунтів. "Спутники" більші, — сказав Фірман, — але наші штучні місця літні.

● Крайове Віорю Чіщеніє Міст другий рік підряд признало перше місце щодо чистоти місту Нью-Йорка в Теннессі.

● 18-го березня на місто Шібайн, Висконсин, упали постріли з повітря. Настрешні мешканці не знали, що сталося. Другого дня відбулось, що це кайоні джетоного бомбоносця В-47, замість на озера Мінніген, випустив серію пострілів на місто.

● Крайова Фундація для По-бурювання Петража відзначила почесною грамотою пана Френкліна Д. Рузвельта за її самовіддану боротьбу в обороні гідності і волі людини і за її добровільну працю всюди, де цього вимагало добро людства.

● З Ізраїлю привіз до Нью Йорку два хоробі "Ци Ахтал" і "Теодор Герцль", щоб забрати на жідишську пасажу туристів до Ізраїлю.

● Особистий представник Пана Пана XII у Вашингтоні 75-річний архієпископ Амлето Чі-хоніні 17-го березня відзначив подвійний ювілей: 25-річчя Апостольської Делегатури в ЗДА і 25-річчя свого Архієпископства. Того дня він правовав нормально. О 6-й годині ранку відправив Службу Божу, а пізніше перебував Святу П'ятурію в церкві св. Патріка.

СВОБОДА

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage, provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

PEREPLATA:	SUBSCRIPTION RATES:
На рік \$10.00	One year \$10.00
На шість місяців 5.25	Six months 5.25
На три місяці 2.75	Three months 2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незаложені матеріали.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

У КОМУНІСТІВ „НЕМА“ БЕЗРОБІТТЯ

Слухачі совєтського радіо і читачі совєтських газет мусять мати враження, що в Америці запанувала криза. Невдачі, повільний розвиток, а всі дома в ЗДА подібні до тих, що на півдні Америки стоять напірзвалені. Коли ж тепер офіційна американська статистика стверджує, що число безробітних переступило вже п'ять мільйонів, а Президент, Конгрес і всі американська преса займаються господарською злижкою, то це — чудова нагода для більшовицької пропаганди представити господарську ситуацію в ЗДА у найбільш викривленому дзеркалі.

Совєтська пропаганда тріумфально протиставить нібито світлий стан на ринку праці в СССР та його сателітних країнах — сумному стану в Америці. „У нас нема безробіття!“ — гордо заявляють більшовики. Безробіття, — твердять вони — властиве тільки капіталістичному режимові, а в соціалістичних країнах не може бути безробіття, бо там за працю для громадян дає держава. І тому в Совстах та їхніх сателітах немає установи державного забезпечення проти безробіття, як нема і урядів посередництва праці. Але це далеко не значить, що в СССР, а ще більше в сателітних країнах, дійсно нема безробітних.

Самі „Звістия“ недавно принесли обурену статтю проти того, що „забгато молодих людей шведяться до вулиці без праці“. Їх називають шідниками й асоціалістичним елементом, бо, мовляв, праці в Совєтському Союзі подостатком для кожного. У комуністичній Польщі сам уряд не приховує факту безробіття: з Норвегією підписано угоду про прийняття польських моряків на норвезькі кораблі, і публічно говориться про легальне уможливлення безробітним виїзду на Захід на сезонні роботи. У Болгарії безробіття набрало такого катастрофічного характеру, що тисячі людей просто звантажено до поїздів і вивезено до СССР на працю; югославський Тіто нарікає на „надлишок населення“, а в комуністичному Китаї уряд драконієськими способами пересуває мільйони населення із густо заселеної східної частини в центральні і північно-західні хліборобські райони.

Комуністична преса промовчує цілий ряд загально відомих фактів. Отож, передусім, народи під комуністичною диктатурою мусять оплачувати своїми податками величезний партійний апарат, що складається з ледарів, дармоїдів і кар'єристів. У Польщі сам комуністичний диктатор діїшов до переконання, що треба звільнити кругло чверть мільйона осіб з адміністративного господарського апарату, дирекцій, фабрик і т. д., бо кошти їхнього утримання внеможливають будь-яку раціональну калькуляцію промислових виробів. Гомулка твердить, що всі вони можуть знайти працю — на слабо заселених і не загосподарованих західних „відзисанних землях“. Але хто з міських мешканців захоче їхати на незнайомі їм, важку працю на ріллі? І коли в СССР „немає безробіття“, то лише тому, що всіх безробітних можна відправити — на цілий рік в Казахстан і до північно-східних кооперативів. Мільйони репресованих, що є наслідками посядів „воєного білету“ з царських часів, не могли дістати працю в СССР. Але вони воліють жити в крайній нужді чи під фальшивими привізами, вічно змінюючи місце перебування, ніж вирубувати ліси на крайній півночі, будувати канали чи працювати в сибірських копальнях.

Комуністична преса й пропаганда промовчує, що становищем працюючого в Совєтському Союзі. Три з половиною мільйони безробітних дістають в Америці протятим пізніше переїхати по 30 доларів тижнево. Мільйони кваліфікованих робітників в СССР хотіли б бути в їхній ситуації! Тим паче, що тільки мінімальний відсоток американських безробітних не має ані державного, ані юнітарного забезпечення проти безробіття, а війняками з особи, які не мають приватних забезпечень, поліс, не мають банківських опадістей чи заможних або працюючих „членів найближчої родини“. І в Америці, навіть тепер, в часі господарської рецесії є величезні можливості заробітної праці, про що свідчать цілі сторінки в газетних оголошеннях. Але не всі безробітні квапляться брати будь-яку роботу, бо їх ситуація не єдина до цього і нема тут примусу „праці“. В американському сільському господарстві завжди бракує робітних рук, бо фабричні зарплати вимагають людей із фарм. Але ніхто тут не збирається „ушасливілювати“ людей працею такими методами, як це робиться в СССР, в комуністичному Китаї чи в Болгарії! І „безробіття“ Америка є і буде країною масового і найбільшого добробуту в світі.

СТАН І СИЛА „МАЛОЇ ПРЕСИ“

У жадній країні світу нема стільки малих, провінційних часописів, як у ЗДА. Як подіє бостонський щоденник „Ді Кришен Санс Монитор“, це справжній унікал, майже феномен на цілому глобі. Кожна американська родина, незалежно від чинності великих щоденників, обов'язково читася свій місцевий часопис, тижневик або щоденник. На кожних трьох американців, два читають свою т. зв. „малу“ пресу. Загальне число читачів тієї „загумовки“ преси, як подас у заголовку цей бостонський щоденник, дорівнює 75 мільйонам осіб. Цю величезну читачку армію, що обслуговує 64 відсотки населення ЗДА, із загальним торговельним річним оборотом в астрономічній сумі 95 мільярдів доларів — реєструє уряд ЗДА, іх бізнесові кола, зокрема політичні дієчі партії! Це велика потуга не лише щодо формування політичної думки, але й поважний фактор в усіх галузях національного життя тієї країни. Сьогодні, як подас бостонський щоденник, виходить у ЗДА 6 тисяч „провінційних“ часописів, які своїми накладками відстеро перевищують накладки великоміських щоденників! В числі таких малих видань є й малесенькі часописи, як ось один у стейті Айдахо, що його видає, редагує й друкує один-один людина. Але поміж тим числом є й такі тижневики у Пенсильванії, що друкується в кількості мільйона примірників. Є видання, що їх одвічниками власниками є одна родина, впродовж ряду поколінь, але існують теж поважні пресові концерни-корпорації, що видають десятків часописів в одній оклиці, змичають довкола великих міст. Більшість таких часописів стоїть фінансово добре, багато з-поміж них мають першорядне друкарське устаткування, величезні будинки і поважне число працівників та робітників, що поважно підієлює економіку країни.

Буває й так, що місцевий часопис стає добродієм і оборонцем свого малого довкілля, трибуною місцевого населення. У стейті Мейн велика текстильна фабрика, з економічних причин, перенесла все своє устаткування далеко на південь, що викликало безробіття майже для цілого містечка. Місцевий щоденник вдарив на сполох, за ним піднісся голос інші часописи стейту, і в результаті на місце старої фабрики дістало містечко інше, з іншою галуззю індустрії. В стейті Тексас видає скромного тижневику дістав у 1955 р. відому нагороду Пуліцера за серію статей в обороні ветеранських прав. В іншому каліфорнійському містечку мало знаних щоденник добирав того, що майже всі каліфорнійські преса зацікавилися долею колишнього старшини армії, який ставляв з-поза моря у своє містечко велику скляну родину, китайських втікачів з Далекого Сходу. Управа міста гостро спротивилася „жовтій“ інвазії у свою найкращу ділянку, не давши цьому старшині дозволу на купівлю площі під будову дому. Громадянське становище місцевого щоденника підтримали десятки пресових органів цього

З бізнесового боку масо такий, на перший погляд, парадокс: малі провінційні часописи стоїть куди краще, що оголошень, анонсів, як міські велетні. Директор найбільшої у світі оголошенової агенції, Д. В. Тамсон сказав минулого року, що видавці часописів у малих людських скупченнях мають шкідливий до ступ і легкий контакт із місцевими промисловцями та фінансовими „асами“, чого не мають офіційні представники великих оголошенових компаній. Сприяє цьому тісне, „фамільне“ відношення малих, місцевих часописів до своїх читачів. Таким чином проголошували у їхній пресі „крам“ іде скорі, дас крації висліді, як анонси крайових журналів або столичних часописів. Однак, процентно загальний фінансовий оборот у ЗДА в ділянці пресових оголошень такий по стороні метрополітальної преси, в порівнянні 15 до 85.

32 тижневики в ЗДА відзначили минулого року своє століття, отже суціль, яким мало котрий „столичний“ часопис може похвалитися! Заповнюють і такий курийоз: в Сан Франсіско один кваліфікований щоденник перейшов на тижневик, і протомого року його тираж підскочив з 6 на 40 тисяч примірників! Також модерна друкарська техніка, практично ціло устаткування в провінційних друкарських „шаллах“ машини допомагають малим пресовим органам йтримуватися на ногах. Один малий тижневик в Лонг Айленді, біля Нью Йорку повідомляв, що від часу, як встановлено в його невеличкій, тісній друкарні деневу, а що головне практичну розмірами клішарську машину, тираж зріс з 100 до 5,220 примірників в минулому році. Ясно: газета покращала технічно, надає суку оголошення стали цікавіші, крації щодо вигляду, і бізнес піднісся. І це під боком найбільших часописів світу.

Політично-портійні і боєні обох великих партій у ЗДА запобігають „ласки“ цієї провінційної дами, маломістечкової і підміської преси. Зокрема, деякі республіканські дієчі, головні в гарячих передвиборчих місяцях, нарікають на велику силу по малих містках. Республіканці кажуть, як пишуть звітові бостонського щоденника, що з-поміж шістьох „малих“ часописів більшість — демократичного напрямку. В першу чергу це стосується околиць, де виходить лише один пресовий орган. Звичайно, поза редакційною сторінкою, що є домомою й політичним виразником видавця часопису, ця локальна преса відієтає радо свої сторінки і для привітників інших політичних поглядів. Це стара американська традиція, і реєктус козний орган і в найбільш глухій провінції. А як у нас?

Лобовир О. Ортинський

ЖИДІВСЬКІ СВДЧЕННЯ ПРО УКРАЇНЦІВ

Фальшиві легенди і примітивне генералізування у відносинах між народами є першим кроком до т. зв. колективних засудів цілого народу, вони викликають бажання реваншу й унеможливають нормалізацію відносин. Во тоді, коли навіть найбільш компліковані й спірні, але дійсні справи можна при обопільній добрій волі розв'язати і знайти якийсь здоровий компроміс, — дуже важко боротися з мітимами, що апелюють до сантиментів, які затмарюють розум і творять джерело нового зла.

Найкращою зброєю проти всьох такого рода мітів є факти і дані, є безсторонній аналіз. А до того ще, коли воно зроблена членом того народу, який почуває себе покривджим, серед якого та легенди популярні — вона може вирішально спричинитися до відрукування атмосфери, де виснаження і очиснення взаємних безпідставних претензій.

Ряд об'єктивних, а також і суб'єктивних причин, між іншими нехт до солідної й об'єктивної документації, склалися на те, що стосунки між народами і етнічними групами східно-європейського простору перебувають власне такими легендами, неточними, перебільшеними, а то й просто витвореними взаємними оскарженнями. Класичним прикладом такої несприятливої ситуації є пером історичної документації „пуші“ є українсько-жидівські стосунки, зокрема, коли йде про жидівську сторону. Крім Марголіна, розмірно небагато було авторитетних привітників і авторів більших праць на цю тему, очевидно, як не брати до уваги друзів, в яких українсько-жидівські стосунки потрапляли наскрізь тенденційно, які есперти радше на злочинні узагальненнях чи навіть неправді і не мають нічого спільного з об'єктивною студією. Та

число самих „ліліпутів“ оголошено зросло у ньому із 500 в 1952 р. до 5,220 в 1957 році. Ясно: газета покращала технічно, надає суку оголошення стали цікавіші, крації щодо вигляду, і бізнес піднісся. І це під боком найбільших часописів світу.

Політично-портійні і боєні обох великих партій у ЗДА запобігають „ласки“ цієї провінційної дами, маломістечкової і підміської преси. Зокрема, деякі республіканські дієчі, головні в гарячих передвиборчих місяцях, нарікають на велику силу по малих містках. Республіканці кажуть, як пишуть звітові бостонського щоденника, що з-поміж шістьох „малих“ часописів більшість — демократичного напрямку. В першу чергу це стосується околиць, де виходить лише один пресовий орган. Звичайно, поза редакційною сторінкою, що є домомою й політичним виразником видавця часопису, ця локальна преса відієтає радо свої сторінки і для привітників інших політичних поглядів. Це стара американська традиція, і реєктус козний орган і в найбільш глухій провінції. А як у нас?

Б. М.

(Закінчення на стор. 4-й)

ЮВІЛЕЙ ЗАСЛУЖЕНОГО ГРОМАДЯНИНА

(70-річчя проф. О. Неприцького-Грановського)

Українська громадськість у ЗДА та в інших країнах свого поселення у вільному світі відзначає, починаючи з листопада минулого року, 70-ліття з дня народження і 50-ліття громадської, наукової та літературної діяльності проф. Олександра Неприцького-Грановського, видатного американсько-українського громадського діяча, українського поета і визначного американського науковця.

Народжений 4 листопада 1887 року в селі Вережках, Кременецького повіту на Волині, Олександр Грановський вчився спочатку у Кремені, а згодом у сільсько-господарській школі, а потім у Комерційному Інституті в Києві. З молодих років брав активну участь у легальному й підпільному українському житті. Не малиши змоги, як свідомий та активний українець, далі вчитися і займатися громадською працею, емігрував і в березні 1913 року прибув до 3-єдинини Держав Америки.

Прибувши до ЗДА і поселившись спочатку в Шикаго, без ніяких засобів для дальніх студій, мусів тяжко працювати і водночас вчитися. Уже в 1915 році став студентом стейтського агрономічного коледжу у Форт Коллінсі в Колорадо, що його закінчив, як фахівець в ділянках агрономії та ентомології. Під кінець першої світової війни служив добровільцем в американській армії. Відбувши 15 місяців військової служби, по закінченні війни залишився на короткий місяць у Франції, щоб поглибити й поширити свої ентомологічні студії у сорбонському університеті й у відомому Інституті Пастера.

У 1919 році вернувся до Америки, де працював спочатку як учитель гайскули в Менсисі, Колорадо, а згодом як директор школи в Пакі Форді. З 1922 року почав, як ентомолог, наукові дослідження в Ісканіанському університеті, опрацюючи нову методику поборювання польових і садових шкідливих з допомогою розпилювання спеціальних препаратів із літака. В цьому ж університеті здобув у 1923 році ступінь магістра наук, а в 1925 докторат філософії і став спочатку інструктором, а згодом асистентом при кафедрі прикладної ентомології.

В 1930 його покликали на посаду доценту професора в Мінісотецькому університеті, де по десятих роках став він звичайним професором і де — переїздивши 1956 року — на емеритурі, продовжує досліджувати ентомологічні студії і дослідження. Займаючи кафедру в університеті, працює водночас як ентомолог агрономічного дослідної станції Мінісоти і як директор Біологічної станції Мінісотецького університету в Айтеска Парк (у рр. 1935-41). За наукові і педагогічні заслуги обирають проф. Грановського членом тридцятих провідних наукових товариств і академій у ЗДА і в інших країнах світу, почесним членом шістьох гонорарних наукових асоціацій „Альфа-Дельта“, „Фі-Сігма“, „Гама-Альфа“, „Сігма-Сі“, „Фі-Капа-Фі“ і „Гама-Сігма-Дельта“ (все асоціації біологічних й агрономічних наук). Водночас проф. Грановський є дійсним

членом Наукового Товариства ім. Шевченка та Української Вільної Академії Наук. За свої наукові і громадські заслуги одержав він почесні докторати Українського Технічно-Господарського Інституту в Регенсбургу та Українського Вільного Університету в Мюнхені.

Захоплюючись замолоду політичною і громадською працею, Олександр Грановський також і в ЗДА присвячує багато сил, часу і засобів політично-громадській роботі. Уже в першому році після свого приїзду до ЗДА став членом Українського Народного Союзу і потім членом і активним дієчем Українського Громадського Комітету, Об'єднання Українців в „Амеріці“, Українського Конгресового Комітету Америки та Панамериканської Української Конференції (ПАУК). Як тільки у ЗДА постала Організація Державного Відродження України, приєднується до провідного активу її членів і в 1935 року стає головою Центральної Управи ОДВУ і на цьому становищі залишається по сьогоднішній день.

У науковій і активній громадській діяльності Олександр Грановський не переставав працювати. Ювілей час і на писання та видавання пропагандивно-політичних брошур, меморандумів та ін. Його перу належать такі публікації, як „Проблема незалежності України“ (англійською мовою у „Ворлд Афер“ 1940 р. і окремою видаткою в 1941 р.), розвідка „Україна — пліддар боротьби за волю“ (видавна в 1944-му році для учасників конференції в Домбаргені Онсі, що підготувала створення Об'єднаних Націй), брошура „Корінність існування вільної України для тривалого миру“ (видавна 1945 р.) та ін. На протязі свого активного життя був проф. Ол. Грановський учасником різних наукових і політичних конференцій, конвенцій та з'їздів. У 1945 р., як американський українець, був делегатом на конференцію ООН в Сан Франсіско.

У вільних від наукової та громадської праці хвилини вертається проф. Ол. Грановський до ширшого замишлення своїх молодості — поезії, який служив з юнацьких років, надрукувавши в 1907 році свій перший вірш у часописі „Рідний Край“, що його видавала Олена Пуліка, і видавши після надрукування багатьох віршів у „тогочасних журналістських збірках поезії „Пелюстки надій“ (Київ 1910) і „Намістечко сліз“ (Київ 1919). Пригадає це своє замйодне ентомологічне студії і дослідження Ювілей і в останні роки, у хвилини дозвілля та відпочинку, вислідом чого було видання двох збірок поезій „Іскри віри“ (1953) та „Осінні узори“ (1957).

У 70-річчя багатогранної діяльності проф. Олександра Неприцького-Грановського, американсько-українського співвітчизника серед і для якого він живе, виявляє йому заслужену пошану та висловлює Ювілейні найкращі побажання і багато сил і снаги продовжувати активність в дальній, багатій на „пліни“ й задуми роки.

ДІВЧИНА З ДИСКОМ

Я дивлюся на тебе із трибуни: Мій диск датиснутий в руці, Ні, не диск, а серце моє тоне Ти тримаси у хвилини ці.

І спечу — бажанням удачі: „Не хвилюйся, любо, не спіши!“ В усмішці уста твої гарні... Кийдй диск, а серце — залиши!

І. ЧЕРНЕЦЬКИЙ

Який також одружився з мільйонеркою. Батьки хор. Монарського походили з поміщицької родини з-під „Острога“, а мати росіянка, а батько поляк. Батько закінчив військовою ветеринарною школою і був призначений на службу до Ташкенту. Там і родилися у них діти. А тому, що в Ташкенті не було католицького священника, то охрестив їх православний. Пізніше батько помер, а мати з малими дітьми вернулася до Острога. Дітвчачі вчилися в Острозі, а згодом — в Московському індустриальному корпусі. Старший, Валентин, закінчив за Керенського Михайлівську гарматну школу і, властиво був опікуном всієї родини.

К. Смовський

Генерал-хор. Армії УНР

МОЯ СЛУЖБА БАТЬКІВЩИНІ

(Спогади)

(16)

Кадрі піхотного полку прибули десь північ лілля. Це було 42 старшин, переважно полковників, підпоручиків і капітанів бузих російських полків. Між ними було і двоє українців, сот. Климович і сот. Зелений, які вже проходили курс у Київській інструкторській школі. Але їх дуже скоро звільнили, хоч вони й були вже затверджені на службу в українській армії. Командир полку полк. Сорочин, залятившись москалем, напав у старшинському клубі повеліти портрети гетьмана Скоропадського і царя Миколи II. На другий день Климович і Зелений заявили портрет Миколи II, а коло гетьмана повеліли портрет Т. Шевченка. Москалі прийшли на обід, Дидиків, і знову заля-

тивши поміж ними команданта. Вже 5 жовтня прийшов наказ від губернського поймавця про те, що всі військові команданти мусять бути розформовані, а на їх місце створені управління військових начальників, — як це було перед війною. Всі архіви командантура мас передати військовим начальникам, а старшини, які зараховані на службу в українській армії, мусять скласти рапорти до командира корпусу, зазначивши, до якої частини хочуть бути придільними.

Військовим начальником в Острозі призначено полк. Леонівича (грузин з походження, московський патріот з переконаннями). Всю свою військову службу він відбув у 126 Рильському полку в Острозі, а вже перед війною був військовим начальником. Полк. Леонівич, не питаючи моєї думки, вислав рапорт до командира Волинського корпусу, щоб мене залишили його помічником. Командир корпусу дав на це свою згоду, а згодом мені тям, бо я не хотів співпрацювати з зажер-

тим москалем. Це в серпні наша командантура одержала повідомлення, що в Києві на прохання чи вимогу Національного Українського Союзу почав формуватися Чорноморський Кш. Причому ми довідалися, що Чорноморського Коша приймають всіх українських старшин, навіть тих, що були звільнені з командантур чи з корпусових кадрів. Полк. Дидиків, і я сот. Петро Шмалів написали до штабу Чорноморського Коша, щоб нас прийняли на службу. Й ці рапорти особисто поїзді до Києва.

Про наше зачислення штаб Чорноморського Коша повідомив штаб Волинського корпусу, який дав на це свою згоду. Це перед одержанням наказу про розформування військових командантур я написав листа в Київ до полк. Афанасієва, який формував гарматний Сердюківський полк, з проханням прийняти мене до полку. Я гадав, що коли старшинський кар'єру розпочав у російській лейб-гвардії в кінній артилерії, то чому не можу послужити в українській гвардії. Полк. Афанасієв добре мене знав ще з Румунського фронту і відповів, що добре було б, якби я мав змогу особисто прийти до нього.

В половині вересня я з хор. Монарським, високим інтелігентним чоловіком, який закінчив Гарматну Михайлівську школу, а перед тим московський кадетський корпус, прийхали до Києва. Полк. Афанасієв прийняв нас дуже гарно і запросив на обід до старшинського зібрання. При цьому він попередив мене: „В клубі ви побачите не гайдамацьку атмосферу, а цілком іншу: у мене в полку 35 полковників, переважно гвардій, і підполковників. Це все кандидати на генерали. Вони не давно прибули з Москви й Петрограді і військове міністерство чомусь пхав їх до мого полку. Скажу вам правду — закінчивши в гіршому умішкому — я відчуваю, що мене скоро замінить якийсь генералом, а мені приділять гаванційний дивізіон“.

На обід зійшлися з пісесотні старшин. Полк. Афанасієв представив мене, заявивши: „Це сотник Смовський, який гаванційно артилерією здобував Арсенал“. На старшин це не зробило ніякого враження. Обід був дуже смачний, проте, язис розв'язалися аж за часом. Натурально все говорилося московською мовою, навіть полк. Афанасієв не сказав ані одного слова по українськи. З усіх цієї московської „знаті“ тільки й чути було про „его величество та сіятельство“.

Після обіду полк. Афанасієв і ми з хор. Монарським пішли до полкового штабу. Це по дорозі спитав мене полк. Афанасієв: „Ну, баче сотник, як вам сподобалася атмосфера в клубі?“ Й йому відверто сказав: „Пане полковник, я радий був би, щоб це московське офіцество із своєю атмосферою негально ввійшло з Києва на свою Московщину. Я не тому не кажу, що ці старшини не мають горити українською мовою, а тому, що вони — запеклі вороги незалежної України“.

Полковник відповів: „Я з ва-шим цілком погоджуюся, але

представив мене, заявивши: „Це сотник Смовський, який гаванційно артилерією здобував Арсенал“.

На старшин це не зробило ніякого враження. Обід був дуже смачний, проте, язис розв'язалися аж за часом. Натурально все говорилося московською мовою, навіть полк. Афанасієв не сказав ані одного слова по українськи. З усіх цієї московської „знаті“ тільки й чути було про „его величество та сіятельство“.

Після обіду полк. Афанасієв і ми з хор. Монарським пішли до полкового штабу. Це по дорозі спитав мене полк. Афанасієв: „Ну, баче сотник, як вам сподобалася атмосфера в клубі?“ Й йому відверто сказав: „Пане полковник, я радий був би, щоб це московське офіцество із своєю атмосферою негально ввійшло з Києва на свою Московщину. Я не тому не кажу, що ці старшини не мають горити українською мовою, а тому, що вони — запеклі вороги незалежної України“.

Полковник відповів: „Я з ва-шим цілком погоджуюся, але

представив мене, заявивши: „Це сотник Смовський, який гаванційно артилерією здобував Арсенал“.

На старшин це не зробило ніякого враження. Обід був дуже смачний, проте, язис розв'язалися аж за часом. Натурально все говорилося московською мовою, навіть полк. Афанасієв не сказав ані одного слова по українськи. З усіх цієї московської „знаті“ тільки й чути було про „его величество та сіятельство“.

ФОНД „ВЕСЕЛНИ“

СПИСОК Ч. 22

